9-a JARO, N-o 398

LEIPZIG, 1./12. 1932

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA
KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

APERAS dusemajne | REDAKTEJO: 14, av. de Corbéra, Paris 12e. – GVIDANTO: E. Lanti. – SIDEJO DE PLENUM-KOMITATO DE SAT: 23, rue Boyer, Paris 20e. – ADMINISTREJO: R. Lehmner, Kolmstr. 1, Leipzig O 27 (Germanio). | APERAS dusemajne

KIEL ASPEKTAS LA MORGAŬA AERMILITO?

Jam preskaŭ dekkvin jaroj pasis depost la lasta mondmilito. Dekkvin jaroj da maltrankvilo k malfido — sed ankaŭ dekkvin jaroj da teknika progreso en ĉiuj landoj. Dum tiu ĉi tempo multaj maŝinoj estas konstruitaj, okazis multaj ĥemiaj eksperimentoj — pacaj produktoj de scienco el tempo, kiu ne estis plena je ekscito k danĝero. Tiu ĉi „progreso de la scienco“ tamen povas facile esti ŝanĝata en la plej teruran armilon, kiu iam estos je la dispono de la homaro. Tial jam ofte estas atentigate pri la fakto, kiel multe pli terura estos nova milito, superante la lastan militon laŭ grado de neniigo k detruo.

Inter 1914 k 1918 la aermilito formis nur etan parton de la ĝenerala batalo, sed hodiaŭ la situacio estas tute alia. Oni ne nur povus militi je la plena 100 % en la aero, sed oni eĉ en okazo de milito precipe devas apliki tian militmetodon, ĉar sur la tero ne ekzistas militilo, kiu eĉ parte povas atingi la detrupovon de moderne ekipita aermaŝinego kun ĝiaj venengaso k bomboj. Oni dum la lastaj jaroj multfoje klopodis solvi la problemojn de sindefendo kontraŭ gasatakoj, oni klopodis trovi praktikajn defendrimedojn kontraŭ aeratakoj. Sed ĉiuj projektoj tiucelaj montriĝis utopiaj.

La gas-atako.

Oni prenu kiel ekzemplon nur la gigantan *Do X*, de kies tipo ekzistas tri ekzempleroj; unu posedas Germanio k du apartenas al Italio. La germana *Do X* servas la trafikon, la du italaj maŝinoj servas nur por militaj celoj. Kion ĉi tio signifas, iĝas klara, se oni precize imagas la dimension de tiuj ĉi aviadiloj:

Tia maŝino havas longon de 40 metroj, enverguron de 50 metroj, alton de 9 metroj k ŝarĝokapablon de *52 tunoj;* en sia korpo ĝi povas enhavi 19 personojn, el kiuj nur 5 estas bezonataj por la direktado k motorfunkciigado de la maŝino, dum la 14 aliaj sin povas okupi pri la elĵetado de bomboj k la pafado per la maŝinpafiloj. Pripensante, ke la motortirforto estas 7200 ĉevalpovoj k la ŝarĝopovo krom la ekipo de la maŝino mem 15 mil kilogramoj, oni ne bezonas grandan fantazion por imagi, kiel rapidege tia detruilo povas rondiri siajn mortigajn cirklojn super fabrikoj k urboj.

Se 10 el tiaj maŝinoj estus aranĝataj por venengasbatalo, tiam estus eble gasumi metropolon de 50 mil kv. km. da areo tiel radikale, ke ne restus ia vivanta estaĵo.

Se oni ŝarĝus ilin per brulbomboj, tiam dum unu flugveturo oni povas kaŭzi brulojn sur 5000 lokoj. Ĉio ĉi en normalaj cirkonstancoj k ĉe normala bombokapablo, ... tamen intertempe estas konstruataj bomboj, kies eksplodpovo neimageble superas ĉiujn ĝis nun normalajn limojn. Memorante, ke bombo 100-kilograma radikale detruas domon kvaretaĝan, estas klare, ke bombo inter 500 k 1000 kg povas detrui tutan kvartalon, eĉ se ĝi ne falas meze en la kvartalon mem. Nur la aerdispremiĝo pro tiuj ĉi grandaj bomboj povas havi nepriskribeblajn sekvojn. Tio ankaŭ havas sian kaŭzon, ĉar la modernaj maŝinoj povas flugi en alto de 6 aŭ 7000 metroj, kio nature ege grandigas la falrapidon.

Se tiuj ĉi bombĵetuloj atakas amase, (dum la italaj aermanovroj, antaŭ kelka tempo, aeratako estis aranĝita super Milano kiel celo, per *400 maŝinoj*), tiam oni ne povas imagi la detrupovon de la kunporteblaj bomboj, kiuj povas havi suman ŝarĝon de 100 mil kg. Singarda k malalta takso montras al ni, ke la rezulto de „brisant“-bomboj estas pli ol 30 mil bruloj, kio praktike signifas absolutan detruon al la plej granda urbego.

Same senhelpa estas la popolo kontraŭ ĉiu granda gasatako. Kion signifas la gasmaskoj? Kion signifas kaŝejoj en ĉiuj urbkvartaloj kontraŭ gasatakoj, kiam estas minaco kontraŭ milionoj? Kion signifas ĉio, se estas uzataj gas-, brul- k eksplod-bomboj samtempe? Eksplodbomboj, kiuj detruas la plej fortikajn kovraĵojn de la kaŝejoj, dum la peza venengaso trapenetras en ĉiun angulon ŝanĝante tiele la kaŝejon en amastombon.

Fine oni ne plu bezonas montri la uzeblon por soldat-transportoj de tiaj gigantaj maŝinoj, kiaj la tri *Do X*-oj.

Anglio jam havas spertojn tiurilate per la koloniaj ribeloj en Hindio, Cipro k Sudano.

Estis angla ministro de aertrafiko, kiu antaŭ nelonge konvinkite deklar-

Marista vivo

Ofte oni petas nin maristojn rakonti aŭ skribi ion ajn pri la vivo sur la ŝipoj. Estas preskaŭ ĉiam malgajige, iafoje eĉ tede skribi regule al familianoj aŭ geparencoj. La vivo de la maristo estas tute alia ol tiu de laboristo laboranta en fabriko. Iomete da fizika energio k iomete da penskapablo, jen kion bezonas la maristo. Kaj estas fatala vero, ke la maristo ne havas eblon fari liberan elekton rilate siajn amikojn. Estas nur hazardo, se grupeto da konatoj estas kune sur sama ŝipo. Sed multfoje disigas la baborda k la dekstraflanka gardodeĵoro la konatojn. Kaj tiam la rilatoj kun la aliaj tre ofte ŝiriĝas, k oni ligas rilatojn kun tiuj, kiuj samhore gardostaras.

Dum kvarsemajna marvojaĝo mi renkontis inter la ŝipanoj iujn, kiuj parolis nur pri la plej necesaj aferoj. Tiu kazo ne estas escepto, k malofte okazas, ke inter du ŝipanoj kreskas vera amikeco. La plej ofte tiel nomata amikeco baziĝas sur komunaj interesoj pri drinkaĵo k virinoj. Malofte ankaŭ rilate sporton. Eble la laboro de maristo estas iom malpli senspiritiga ol tiu de fabriklaboristo, sed estas fakto, ke li ne ĉion povas akiri k tio efikas, ke li multe pli bezonas por plenigi la vivon. Kaj tio, kion li bezonas, ne estas donata al li. Tio cetere lasas tute indiferenta lian labordonanton, kiu nur bezonas la laboriston, la sklavon, k ne la homon. Ne unu fabriko foruzas la vivon de l' laboristoj tiom, kiom ŝipo, disponanta suverene pri la vivo de la ŝipano. Kiam fajfilo kriegas, la fabriko ĉu enfermas la sklavojn, ĉu liberigas ilin ... sed la marŝipo dum semajnoj, eĉ monatoj tenas siajn sklavojn kiel en malliberejo.

Kaj tiam oni sciu, kiajn laborojn ili devas fari. Sur komercaj marŝipoj (escepte la novaj el Sovetio) oni rimarkas nur ejojn por manĝi k dormi, k ĉi tiuj estas ofte tre maloportunaj. Sed kiu dubas pri ilia bonkvalito, tiu nur rigardu al atesto disdonita de inspektisto de marveturado, sur kiu estas skribite, ke li „esploris la ejojn k trovis ilin en bonordo ... je la nomo de la reĝino". Ekzistas nur tiuj mizeraj loĝejoj k nenie estas alia loko, kie oni povus legi aŭ skribi trankvile. Sur la ŝipo estas signal- k ricev-aparato, per kiu oni povus aŭdigi kelkfoje bonan muzikon. Nenio simila. Sur pasaĝerŝipoj estas orkestro, kiu ne havas la permeson amuzi la ŝipanojn; iafoje okazas filmprezento, sed denove la ŝipanoj ne rajtas ĉeesti. El ĉi tiuj oni postulas nur, ke ili laboru, k nenio alia estas donata ol loko por dormi k iom da manĝaĵo.

Sed la nutraĵo ne estas perfekta. Vespere sur la pasaĝerŝipoj de Roterdama Lojdo (Lloyd) oni venigas manĝorestaĵojn de 1-a k 2a-klasaj pasaĝeroj. Tiumomente la ŝipanoj interbatalas por akiri iom. Sed ĝis nun ne ankoraŭ unu ekintencis ofende ĵetegi la manĝorestaĵojn en unuaklasan ejon. Eĉ unu diris: „El mia taga porcio mi nenion manĝas, mi nur vivas per tio, kion mi povas akiri el la restaĵoj." Tiel bongusta estas tio, kion oni manĝas da restaĵoj, k kompare tiel malbona la taga porcio, ke oni bezonas restaĵojn.

Flegado de malsanuloj.

Sur ĉiu ŝipo estas ejo nomata malsanulejo. Sed tre ofte ĉi tiu ne estas uzebla pro tio, ke oni uzas ĝin por ĵeti tien rubaĵojn. Oni povas vidi la malsanajn ŝipanojn flegatajn en tia aĉa loko (se ĝi ne estas tute plenigita per rubo). En aprilo 1932 alvenis Roterdamon marŝipo de Roterdama Lojdo, kies malsanulejoj estis plenigitaj per sakoj da pipro. Dum tiu vojaĝo unu grave malsana ŝipano devis dormi en varmega ejo. Kaj ŝipano, kiu ŝmiras per oleo la maŝinojn, havanta anginon, devis kraĉi siajn mukon k sangon en sitelon starantan antaŭ dormejo de K-do, dum ok aliaj ŝipanoj agrable amuzis sin per fumado, manĝado aŭ per ludkartoj.

La unua direktilisto plenumas la funkcion de kuracisto; li en preskaŭ ĉiuj okazoj partoprenis studrondon, en kiu oni instruas ĉirkaŭvolvi bandaĝon. Sed kelkaj el ili preskaŭ ekskluzive donas al malsanuloj kininon aŭ aliajn kontraŭfebrajn pilolojn. Mi konas direktilistojn, kiuj kuracis lumbagon (lumbdoloron) per piloloj destinitaj por iu infekta malsano. Kuracisto estas sur la ŝipo nur, kiam ĉi tiu transportas ioman nombron da pasaĝeroj (la nombro estas kode fiksita), sed por la ŝipanoj tia ne estas necesa ...

Tiel pasas proksimume la ŝipana vivo sur maro: ili laboras sian labortagon 10-horan. Se ili gardostaras, ili laboras 12 horojn; dum la cetera tempo ili dormas aŭ vagas sur la ŝipo. Kaj alveninte en plej proksiman havenon, oni ofte amuziĝas en ejoj ktp., kiuj poste malutilon rezultigas por la sano.

Kion faras la marista fako de I.T.F. (Transportlab. Internacio)? Ĝi donas al kelkaj membroj librokeston, sed la plimulto el tiuj libroj ne estas legindaj k nur destinitaj por maristoj. Notinde, sed bedaŭrinde estas, ke sur la nederlandaj marŝipoj tiuj, kiujn oni elektu kiel fidindajn organizitajn personojn, estas la plej netolereblaj maristoj: la membroj de I.T.F. (marista fako).

En vagonaro iu rakontis al mi, kion li faris por maristoj en havenurbo, kiun mi bone konas. Mi miris, ke mi neniam renkontis tiun personon. Sed tio ne estis mirinda: se mi estus ano de Bontemplana ordeno, li certe ankaŭ estus vizitinta min. Same estas pri personoj de l'kristanaj misioj, kiuj vizitas ĉiujn ŝipojn k eldiras mision pri humilo, obeemo kc., profite por la entreprenisto.

Estas ankoraŭ unu grava afero, k tio estas *esperanto*, kiu havas por ni ŝipanoj grandan signifon. Pli ol aliaj ni tuj rimarkas ĝian grandan utilon. En havenurboj ĝi donas al ni tion, kion ni ne ĉiam havas dum marvojaĝo: amikecon, solidaron.

Maristo el Holando.

is, ke kontraŭ atako de grandaj modernaj aviadiloj la **urbo Londono ne povas esti defendata!**

Vitoro Švajcer (Schweizer).
Tradukis A. E. (15 700).

Letero el Maroko

Dezirante forlasi la depost kelkaj jaroj tro pluveman nordfrancian regionon, mia kunulino k mi, ni decidis iri al Maroko, lando ĝuanta — oni diras — tre agrablan k ne tro varman veteron.

Ni do iun tagon ekveturis al la sunlando tra Hispanio. Tial ke mia kunulino k mi ambaŭ laboras, estas seninfanaj, ne vizitas teatrojn nek vetludas, unuvorte, ĉar ni estas ŝparemaj, ni sukcesis aĉeti aŭtomobilon: tial ni vojaĝas ne uzante fervojon.

Trapasante Hispanion, de nordo ĝis sudo [ni estis surŝipe de Alĵeziras (Algésiras) ĝis Tanĵe (Tanger)], ni estis malbone impresataj de stranga fakto: la konsiderinda nombro da almozpetantoj! Tiel longe, kiam ni laŭiris la stratojn, neniu almozulo proksimiĝis al ni, sed tuj kiam ni haltis, ni estis „sieĝataj" de tia(j). Ni konstatis tion ĉie, precipe en Madrido. Estas vere, ke en ĉiuj kapitalistaj landoj estas pli malpli da tiaj mizeruloj: tiu hontindaĵo certe ne ekzistos en socialisma socio.

Alvenante ĉe Maroko, mi estis okulfrapata de la ruĝo de l' tero k de la atentinda kvanto da azenoj laŭirantaj la vojojn k plenigantaj la urbajn stratojn — tiujn azenojn ĝenerale surrajdas araboj.

Ĝis tiam mi estis vidinta kamelojn nur en zoologia ĝardeno: tial plej impresite mi admiradis la beston, kies kvazaŭcigna kolo estas tiel delikate gracia. Oni diras, ke la kamelo estas la „ŝipo de la dezerto".

Alia strangaĵo tre mirigas novalveninton: ĝi estas la vualitaj virinoj. Kia revolucio liberigos tiujn virinajn vizaĝojn? Rigardante la vestojn (ĉar oni ne vidas la vizaĝon!) de tiuj kompatindulinoj, oni ne povas sin deteni koleri kontraŭ la viran kruelon, kaŭzanta k daŭriganta tian kriman kutimon: devigi la virinon kaŝi la vizaĝon! Dume oni legas iafoje en libroj, ke la homo estas saĝa estaĵo! ...

Kvankam lando antaŭ nelonge „ekcivilizita", Maroko posedas vojojn pli komforte surveturereblajn, ol ili estas en la plejparto el la eŭropaj landoj. Ĉiuflanke de la vojo estas irejo por la ŝarĝobestoj (kameloj k azenoj): tiu aranĝo estas tre oportuna k tiom pli racia, ke ĝi estas sendanĝeriga, samtempe por la bestoj, kiel por la vojuzantoj.

Gravan k alte takseblan fakton de progreso mi konstatis: neniu el la ĉefaj vojoj kruciĝas kun fervojo. Sekve akcidentoj ne estas okazigeblaj inter trajnoj k aliaj survojaj veturiloj: la maljuna Eŭropo imitu tion! ...

Kazablanka! (Casablanca). Jen — almenaŭ por nun — atingita la celo de nia vojaĝo. La urbo estas tute nova k moderne konstruita. T. e. ke la domoj konsistas el grandegaj kuboj el fercemento, kies koloro estas dubeflava. La domoj estas 2—6-etaĝaj — oni nun ekkonstruas kelkajn 10—12-etaĝajn. En ĉiu domo estas instalita ĉia moderna komfortaĵo. Magazenoj k butikoj estas tiel luksaj, kiel ili estas en eŭropaj ĉefurboj.

Ĉe la stratkruciĝoj staras policano, kies brakoj estas duone vestitaj per longaj k larĝaj gantoj blankaj, tre videblaj de malproksime; la kapvesto ankaŭ estas blanka. Per patosaj gestoj tiu policano ordigas ĉies surstratan iradon: mi konfesu, ke ĝenerale dum la dejoro la policano ne povas ... dormi!

Same kiel ĉiu maroka urbo, Kazablanka konsistas el du partoj: la eŭropa k la indiĝena — araba k hebrea. La eŭropa urbo enhavas 60 mil loĝantojn k la indiĝena 106 mil. La 60 mil eŭropanoj loĝas en spaco dudekoble pli vasta, ol la spaco enloĝata de la 106 mil indiĝenoj! Tio signifas, ke tiu popolamaso vivadas laŭ kondiĉoj tre-ege malhigienaj. (Mi aŭdis, ke la vivkondiĉoj de la tieuloj jam tre pliboniĝis, sed restas multo por fari.)

Tiuj indiĝenoj plenigas la stratojn de la eŭropa urbo k tie serĉas iun plenumotan laboron. Multaj el ili estas surstrataj vendistoj k uzas azenojn kiel komercaĵ-portilon. Kiel okazas en ĉiu nordafrika urbo, estas ĉi tie amaso da 8—12-jaraj buboj, kies metio estas botociristo. La tutan tagon en la tuta urbo oni aŭdas senĉesajn ekkriojn de la stratvendistoj: tiu „muziko" estas tre stranga, sed ne tre orelplaĉa.

Multaj hebreoj k araboj havas butikon, sed la ĉefaj magazenoj, hoteloj, kafejoj, fabrikoj ktp. apartenas al eŭropanoj — precipe francoj.

Fakto bone montranta, ke ni estas en urbo „civilizita", estas, ke tie estas multe da kafejoj, dancejoj k ĉiaspecaj amuzejoj. Krome estas multego da sportejoj. Ĉi tie pli ol ie ajn „sporto" estas kredeble la ĉefa popola stultigilo. La ĉiutagaj gazetoj estas plenaj je sportaj protokoloj, raportoj k informoj. Mi opinias, ke la ĉi tiea junularo pli sportas ol pensas.

La virinoj estas vizaĝokoloritaj, kiel „decas", k havas ŝuojn, kies kalkanumoj estas bastonformaj; iliaj brakoj estas „ornamitaj" per ampleksa nombro da braceletoj. La viroj estas vizaĝorazitaj, ĝenerale senĉapelaj (precipe la junaj) k havas glatigitajn harojn: la malsupro de ilia pantalono estas „ornamita" per laŭmoda faldo. Por „kroni" la tuton, mi notu, ke Ĝia Moŝto Jo-Jo majeste regas en preskaŭ ĉiuj junulaj manoj ...

Konsiderinte la ĉi tiean socion, konsistantan el du malsamaj civilizoj dense apudestantaj, sed nemiksiĝantaj, mi demandis min, ĉu estas profitige al la indiĝenoj, ke la eŭropanoj perforte invadis la landon? El miaj ĝisnunaj informoj rezultas, ke nuntempe la kompatindaj ĉi-tieuloj estas treege ekspluatataj de la eŭropanoj. Sed dum la tempo, kiam regis la t. n. „kaid"oj, la popola ekspluatado estis ankoraŭ pli akra, pli kruda, pli sovaĝa. Antaŭe araba proleto estis tute senpotenca antaŭ la „kaid"o, kiu „rajtis" postuli ion ajn el siaj subuloj. Nun la indiĝenoj ĝuas iometan liberon por labori, komerci aŭ eĉ aĉeti biciklon k estas iom „ŝirmataj" de la leĝaro.

Aliparte, antaŭe en la lando senĉese militetoj estis okazantaj inter la nemultaj land-posedantoj, k neniu sentis sin tute en sendanĝereco. De kiam la francoj venis en Marokon, regas sendanĝereco por ĉiuj. Sed la ĉi tieaj riĉuloj tre koleras kontraŭ la eŭropa invado. Ili ja ne plu povas tiel facile, libere k senpune premegi la marokanojn.

Kompreneble restas multo por fari, ĝis niaj arabaj fratoj estos samliberaj, kiaj ni estas, sed estas tamen feliĉo povi konstati, ke la nuna reĝimo malfeliĉigis la riĉulojn k iomete plibonstatigis la mizerulojn. Fojon plie tio montras, ke naciaj mastroj povas esti pli malbonaj, pli detruendaj ol iafoje alinaciaj.

Pli poste mi skribos pri laborista vivo en Maroko. 55.

POR NIA MEDITO.

„La meksikiaj laboristoj havis la feliĉon, ke la revolucio ne antaŭtempe estis ĉesigata pro la „intereso de popola bonfarto". Ili havis la grandan, tre maloftan feliĉon, ke mankis al ili gvidantoj k oficistoj, kiuj volis savi siajn burĝajn interesojn. Ili ne havis gvidantojn, nek oficistojn, nek konsilistojn. Tial la revolucio disvastiĝis ĝis plena elĉerpiĝo. Kaj kiam neniu al tiu ŝtato estis pruntedoninta eĉ nur unu dolaron aŭ liverinta keston da kartoĉoj sen antaŭa pago en oro, — tiam la laboristoj estis supre kun sia radikala programo ..."

„Ĝis hodiaŭ la homaro nenion lernis el la historio. Antaŭ dumil jaroj saĝaj Romanoj skribis belegajn vortojn pri la stulto de la militoj. Neniu povas diri ion pli bonan pri tiu temo. Sed la efiko? Ŝajnas, ke ĉiuj esploroj pri la kultura evoluo de la homoj nur servas por tio, ke kelkaj personoj havas ian oficon. Utilige al la homaro la rezultoj de tiuj esploroj ne estis aplikataj. Tial mi pensas, ke la vivanto ĉiurilate estas pli interesa ol la mortinto, eĉ se la unua estas tute primitiva indiano k la dua orŝarĝita sekiĝinta reĝo."

B. Traven. — El la libro „La lando de l' printempo" tradukis F. S.

Korekto. — Legu en la n-ro 397 unuapaĝe, 3-a kolono, lin. 24 de *malsupre*: „profite al bienulo" (anst. parazite ...).

Balotado

Ne temas pri la baloto, kiu ankoraŭ daŭras inter la SAT-anoj, sed temas pri la balotado en Germanio, kiu verŝajne estas rekorda en la tuta mondo. Ĉiu baloto, ĉu regna, landa aŭ komunuma, kostas konsiderindan sumon. Okazis dum 8 monatoj 713 balotoj, kiuj kostis proks. 77 000 000 da mk. g.

Depost la fondiĝo de la germana regno, la 18. januaro 1871, ne jam okazis tia balotriĉa jaro, kia estis 1932. Partioj ĉiunuancaj turnas sin al la civitanaro kun ĉiaj belaj promesoj. Multe da papero estas distribuata en la tuta lando. Multe da publikaj paroladoj estas aranĝataj de preskaŭ ĉiuj partioj, k la efiko restas preskaŭ la sama: mizero por la proletaro.

La balotkostojn devas pagi la regno, la „lando“ (subŝtato), la komunumo k la partioj mem. Ju pli malgranda la lando, des pli altaj la kostoj.

La du lastaj regnaj parlamentbalotoj kostis al la regno, „landoj“ k partioj $7^1/_4$ k ĉ. $5^1/_2$ milionojn da mk. g.

Ĉiuj balotoj dum la lastaj 8 monatoj kostis sume:

Baloto por la regnoprezidanto, la 13. 3.	32 000 000
landparlamento Meklenburg-Strelico	157 500
regnoprezidanto, la 10. 4.	22 000 000
landparlamento Prusio	2 030 400
landparlamento Bavario	576 000
landparlamento Virtembergo	400 000
landparlamento Anhalto	194 000
Hamburga Senato	736 000
landparlamento Oldenburgo	276 000
landparlamento Meklenburg-Ŝverin	413 000
landparlamento Hesio	770 000
regna parlamento, la 31. 7.	7 296 000
landparlamento Turingio	427 000
regna parlamento, la 6. 11., taksite	5 800 000
	73 075 900
Balotoj al ĉ. 700 komunumparlamentoj, proksimume	4 000 000
Sume: mk. g.	77 075 900

Komento superflua!

Rolo.

DISKUTEJO:

Laboristaro k monpolitiko

Leginte la unuan frazon de la respond-artikolo en la n-o 395, mi supozis trovi ekzaktajn pruvojn kontraŭ la ĝusto de socialista monpolitiko, sed post kritikema tralegado mi spertis, ke la K-do siajn asertojn mem kontraŭdiris. Sensenca estas la signifo de la lasta alineo: „Etbienulo ekspluatas sin mem,“ tial „li pagas rentumon al la uzuristo.“ Tia *miskompreno* k *malintereso* pri monaferoj koncentrita en lia aserto: *„Nin proletojn tute ne interesas tiu sufiĉe malsimpla procedo“* regas bedaŭrinde tra la tuta laboristaro. . . . Mi emas agi laŭ la moto: „Por povi venki la kontraŭulon, ni devas koni lian batalmanieron.“ —

La plej firma fortikaĵo de l'kapitalismo estas la rentumo. En tabelo ni trovas: Duobliĝas kapitalo je $1^1/_2$% post 47 jaroj. En sama tempo je 5% ĝi dekobliĝus, k post 96 jaroj ĝi jam estus centoble pli granda, kiu je $1^1/_2$% nur kvarobliĝus. Ju pli da procento, des pli da profito estas.

Por ruze vuali sian veran celon: ricevi altan rentumon, la kapitalistoj okazigas militojn, inflaciojn, krizojn k. a., kun la celo detrui la troŝparitan monon. Kreskantaj bankkontoj konkurencas, ankaŭ kun samvaloraĵoj. Nature malaltiĝas rentumo k ĝia subformo „dividendo“. Generala malaltiĝo de rentumo (profito) montriĝas aŭ en malaltiĝo de vendoprezoj aŭ en altiĝo de salajroj. La unua estas deflacio k

---

La granda ribelo de l'Ljonaj (Lyon-aj) silklaboristoj en 1831

La ĉi-suba artikolo devus aperi okaze de la jarcenta datreveno de la priskribitaj okazintaĵoj. Pro kelkaj motivoj ĝia apero malfruis. Tia malfruo nenion forprenas el la valoro de la priskribo.

En tiu ribelo, kiu okazis de la 20-a ĝis la 24-a de novembro 1831, la laboristoj ne estis, same kiel dum la Revolucio de julio 1830, la ĉefaj partoprenantoj, sed la *solaj;* ne sekvantoj, sed iniciatantoj; iliaj agitvortoj ne estis pruntitaj, sed al ili apartenis propre. La generacio de l' socialistoj, k inter ili Marks, Prudon, Engels k Blanki, senĉese aŭdis dum junaĝo pri memoraĵoj k eĥoj de tiu unua revolucia batalo pure laborista.

La Ljona ribelo de 1831 signas vojturniĝon en la historio de l' laborista klaso, ne nur en Francio, sed en tutmondo. Oni diris, ke la rusa laboristo post la 9-a de februaro 1905 k antaŭ la 9-a de februaro estas du malsamaj homoj, kiuj tute malsimilas. Oni povas diri same pri la franca laboristo antaŭ k post la Ljona ribelo. Poste, la sento de la laboristoj koncerne la registaron konsiderinde ŝanĝiĝis. La revoluciema tradicio, kadukiĝinta depost la tempo de l'granda Revolucio, vekiĝinta, sed ankoraŭ nesufiĉe, dum la tagoj de julio 1830, tute revigliĝas post la Ljona ribelo.

Por bone kompreni tiun socian movadon k marksiste komenti ĝin, nepre necesas scii, kia estis la situacio de la silka industrio en Ljono.

Laŭ „Memoraĵo de Turisto“ de Stendal (Stendhal), kiun li verkis sekve de vojaĝo en Francio meze de la tria jardeko de l' 19-a jarcento, okazis fenomeno en la ekonomia vivo. La grandaj Ljonaj fabrikistoj akiris la krudan silkon italan je kondiĉoj tute favoraj ĝis la ribelo de novembro 1831. La italaj produktantoj de kruda silko ĝin sendis en Ljonon kiel garantion por pruntoj, kiujn ili ricevis tuj de la fabrikistoj. Ĉi lastaj gajnis plie 10 ĝis 12% el la pruntoj. La fabrikistoj mem povis havigi al si la monon en Ljono por 4 aŭ 5% da rentumo. Tiel, la Ljonaj fabrikistoj profitis el tiu spekulacio netan gajnon de 6, 7 aŭ 8% k povis samtempe disponi stokojn[1] el tiu kruda silko, kiun ili bezonis k kiu restis ĉe ili garantie stokita. Tiu stato tre avantaĝa por la Ljonaj fabrikistoj finiĝis post ribelo de 1831, kiam italoj timigitaj pro la okazintaĵoj komencis vendi sian krudan silkon en Anglio k eĉ en Italio.

Dum la unuaj jaroj de l'Retronigo[2] estis momento sufiĉe malfacila por la Ljona produktado. Sed jam de l'komenco de la 3-a jardeko, precipe de post la jaro 1823, la situacio pliboniĝis: la mendoj el eksterlando abunde trafis la Ljonajn industriistojn.

La prospera stato de la Ljona silkoproduktado en 1824 superis ĉion jam viditan en Ljono. Dum la plej bonaj epokoj, oni prilaboris en unu monato preskaŭ duoble malpli da kruda silko ol dum marto 1824. La manlaboristaro estis absolute nesufiĉa. La prospera stato de l' produktado en la tuta regiono atingis ankaŭ aliajn fakojn de l' industrio; la kotonŝpinejoj en Tararo ne plu povis plenumi la mendojn.

[1] provizojn.
[2] Restarigo de l'reĝa regsistemo.

kaŭzas malemon por tuj aĉeti, pro tio stagnon en la cirkulado de mono k ree prezmalaltiĝon. Industrioj stagnas, proletoj senlaboriĝas k salajroj malaltiĝas.

Alia flanko: la salajroj altiĝas, sekve ankaŭ la ŝparaĵo, kiu siaflanke ree subpremas rentumon k profiton. Salajroj k ŝparita mono kreskas. Industrioj produktas varojn, ĝis fine la orprovizo ne plu sufiĉas por laŭleĝe garantii la valuton. Ju pli da varoj, des pli da mono devas cirkuli, aŭ la prezoj pro varamasiĝo malaltiĝas. Akcioj de viglaj industrioj k grundo ankoraŭ esceptiĝas k kariĝas. Grandkapitalistoj aĉetas oron por ŝajnigi valutan minacon. Tiam iliaj akcioj k grundrento atingas la plej altajn prezojn. Mallertuloj rapide aĉetas, sed trompite poste devas ekspluati siajn laboristojn.

La lertaj kapitalistoj tiam ne plu disponigas la ricevitan monon aŭ oron al industrioj, bankoj aŭ ŝtatoj, sed retenas ĝin. La mono strikas k stagnas. La mallertuloj komprenas k imitas la ekzemplon. Komenciĝas krizo de konfido (al rentumo, kompreneble). Por eviti inflacion, la ŝtatoj ne povas anstataŭigi la strikantajn bankbiletojn per novaj, ĉar la strikanta mono povus subite reaperi. (Rapidigi la cirkuladon de mono estas kontraŭkapitalista k tial la celo de socialista mono). Do spite ĉio la mono restas stagnanta k la prezoj malaltiĝas. Por la proletaro la samaj sekvoj, kiel ni jam vidis. Krom laboristoj, kiuj pro mizerego mortaĉas, ankaŭ la mallertaj akciuloj, la nur-industriistoj perdis. (Kreŭger, Bata, Istman, Deterding, Ford k. a.). La lertaj monstrikantoj laŭ plaĉo lasas donaci al si la akciplimultojn de gravaj industrioj. Ekz. Morgan nuntempe estas organizanta la troŝuldaĵon de bankrotiĝantaj bankoj k mondindustrioj (purigado al la ekonomio). Poste unue evoluos tiuj industrioj k regionoj, kie la ekspluatado atingis la plej altan gradon. La 3—4-jara monstriko kostis nenion, sed portos orajn fruktojn. La profito k ĝia normo, la rentumo, estas savitaj.

Nin laboristojn vere ne interesus la aferoj, se tiu lukto okazus pro „oro k diamantoj“. Sed ĝi okazas nur por altigi la luprezon de niaj produktiloj, t. e. ega profito el nia laboro. Ĉu ni atendu nian sufokiĝon ŝafe aŭ ĉu ni agu formike k ataku pike ĉiam taktike? mi demandas k proponas helpi publikigi la valoron de nepre konstanta preznivelo (valida por pograndaj prezoj, salajrobazo, ĝiro-interrilatoj k bankkontoj) k de (ĝia helpilo) bankbiletoj senvaloriĝantaj je 5%-a diskonto, por ke la kontanta mono nek striku, nek stagnu, nek amasiĝu. La biletojn garantiu la ŝtatoj ne per orbulo, sed per unua hipoteko de ŝtathavaĵo. Certe estas, ke tiaj bankbiletoj prosperigos ĝirobankajn pagojn. Sed ĝirobanko tute ne povas forigi monon, 1) ĉar ĝiaj pagoj baziĝas sur monsistema valuto (2 ĉekojn, 300 ovojn k 1 bovinon oni ne povas adicii); 2) ĉar ĝi nur aranĝas la aferojn, kiam oni antaŭe disponigis monon al ĝi; 3) ĉar ĝi profitige nur taŭgas por altaj sumoj. Unuopuloj akiras siajn avantaĝojn per ruzaĵoj, sed la proletaro, kiel amaso, devas atingi sian liberigon en publika batalo, tial ĉiu el ĝiaj anoj devas plej detale koni la veran batalon kontraŭ la kapitalismon k ĝin ne forgesi, kontraŭbatalante siajn fratojn.

Oskar Breddermann (2429).

El mia vidpunkto*)

En mia artikolo en „S-ulo“ n-o 389 mi klare skribis, ke la Kunagantaj Prof. Unuiĝoj en Danio estas firme ligitaj al forta politika partio. Laŭ mia priskribo neniu povus dubi, ke tiu partio estas la socialdemokrata. Sekve estas iomete ridindaj la diroj de K-do 17418 pri la K.P.U.

Tamen tiu K-do senkonscie certe diris kelkajn verojn: „La K.P.U. volas kredigi, ke laboristo k mastro povas aparteni al sama organizo k havi komunajn interesojn.“ Jes, tion volas la socialdemokrata K.P.U. (kvankam ne oficiale!), ĉar ĝi akceptis la ŝtatan interkonsentigan institucion, kiu konsistas el reprezentantoj de laboristoj k mastroj, k kies interkonsentigisto estas ŝtata funkciulo. Ke K. Marks estis kontraŭulo de la ŝtato, mi povas diri senembarase.

Skribonte mian raporton mi legis libron de dana socialista teoriulo Ipsen: „La tago post la revolucio“. En ĝi mi trovis la frazon pri Marks k la sindikata movado. Do mi pensis: mult-

* Respondas al artikolo „El aŭstria vidpunkto“ en la n-o 393.

Tiam la politika spirito de la urbo estis tiom kontentiga, kiom la polico povis deziri. La momento ne estis favora por agitantoj, escepte por manifestacioj okaze de teatraj prezentadoj. Tiu prospero daŭris en Ljono ĝis fino de 1825. Ĉiuj landoj, eĉ sud-amerikaj, aĉetis Ljonan silkon.

Sed jam en 1826 oni plendas pri senlaboreco. La mendoj malpliiĝis precipe el Usono k el multaj ŝtatoj sudamerikaj. La situacio de la laboristoj fariĝas kriza. En 1826, ili laboris por tre malaltaj salajroj; multaj ne trovis laboron k almozpetis. Tiu krizo de disvendejoj estis ligita al industria krizo ĝenerala, kiu tiam tuŝis Anglion k aliajn sekve de disvolviĝo de l' maŝinismo kreanta kapitalismon. Sed la Ljonaj laboristoj estis tre obeemaj k, laŭ polica raporto, oni aŭdis nenian plendon kontraŭ la registaro.

Komence de somero 1826, la produktado ankoraŭ falis. 11 000 teksmaŝinoj almenaŭ estis senmovaj. Por solvi la problemon, la prefekto iris al Sentetjen (Saint-Etienne) k petis la tie loĝantan dukinon de Angulem (Angoulême) (edzino de la reĝido), ke li venu en Ljonon por saluti la popolon k promesi al ĝi la savon. Oni decidis grandajn konstrulaborojn por okupi senlaborulojn. Sed tiuj rimedoj estis vanaj k neefikaj, ĉar la senlaboreca krizo ree akriĝis en vintro 1828. Ĝi okazis, ĉar vapormaŝinoj jam funkciis en Anglio k peco da silka ŝtofo, kies kosto estis 50 fr. en Anglio, kostis al Ljona fabrikisto 80—90 frankojn.

Tamen, malgraŭ pliintensigo de konkurenco fare de alilando, la situacio pliboniĝas en Ljono en 1829 k en komenco de 1830.

La prefekto Du Molar (Molart) diras, en raporto, ke en 1829 la produktado en Ljono sumis 600 000 kilogramojn da silkaj ŝtofoj, kio estis konsiderata kiel brila rezulto. La jaro de l' Revolucio, t. e. de julio 1830 ĝis julio 1831, montris, ke la produktado malsuperis nur je 15 000 kilogramoj tiun de l'jaro 1829. La teksomaŝinoj konstante funkcias, diras la prefekto, sed la daŭro de la labortago plilongiĝis. Kelkaj honestaj fabrikistoj konfesis, ke „tiuj malfeliĉuloj, laborante po 18 horoj tage, eĉ ne sukcesis gajni sufiĉe por vivi“.

Nur tre resume, ni povas en la kadro de tiu ĉi skizo trakti la situacion de l'Ljonaj laboristoj tuj antaŭ la ribelo, sed ni devas atenti jenan konstaton:

En 1831, estis 30 000 laboristoj, 9000 posedantoj de teksomaŝinoj, k 500 fabrikistoj-vendistoj. Fraŭlo, en 1831, bezonis por vivi 547 frankojn jare; aliaj statistikistoj parolas pri 547 k 730 fr.

La salajroj variis, komence de la tria jardeko de l' 19-a jarcento, por teksolaboristoj de 1 fr. ĝis 1.50 fr., malofte 1.75 fr., pli malofte 2 fr.—2.50 fr. tage. Meza silklaboristo gajnis do proksimume po 450 frankoj jare k li bezonis 547 ĝis 730 frankojn por vivi! Kaj ĝenerale li ne laboris ĉiujn tagojn de la jaro; li do ne gajnis eĉ 450 fr.

En 1830 estis kreita interhelpa societo. Nur mastroj povis aliĝi; la celo estis malfermi kursojn pri produktado de la silko k interhelpi por serĉo de mendoj.

Poste, en 1831, la laboristoj planas la kreon de speciala kaso, en kiun monate pagus la mastroj 25 centimojn plus 3 frankojn por aniĝo. Tio ne okazis.

(Finota.)

TRA ESPERANTIO

Komuniko de la Direkcio

Referendumo.

Jam de kelka tempo la SAT-anoj havas en manoj balotilon por ĝenerala voĉdonado; ni petas, ke ĉiu uzu sian laŭstatutan rajton k plenumu sian devon. La K-doj plie esprimu siajn sugestojn k dezirojn pri la gvidado k la internvivaj problemoj de la Asocio (vd. „S-ulo"n n-o 396). Ni memorigas pri la templimo, ĝis kiu ili devas resendi al la Administrejo la balotilon k demandilon: *15-a de decembro* en Eŭropo, *15-a de januaro* ekster Eŭropo.

Tre verŝajne la projekto por nova Statuto estos akceptita, k tuj post kiam la rezulto de la referendumo estos publikigita en la gazeto, SAT-rondoj, kiuj deziros kandidati por konsistigi novan Plenum-Komitaton, povos sciigi al ni sian deziron. Tiuokaze oni bone notu, ke la nuna P.-K. (kies Direkcio sidas en Parizo) ne prezentos sin kiel kandidaton.

Periodaĵoj.

Ni decidis aperigi tiun ĉi n-ron nur en amplekso de **8** paĝoj. Sed ĉar la 400-a numero (en januaro) estos **16**-paĝa, la abonantoj suferos nenian perdon. Nuntempe la stato de la buĝeto nepre malpermesas liveri krompaĝojn. Pri la special-tarifo por opaj mendoj oni legu en la alvoko sur alia paĝo de ĉi tiu n-ro!

„La Nova Epoko" (5-a n-ro) cetere aperos regule post du semajnoj en amplekso de **20** paĝoj; tiu kajero konsistos *nur el originaloj.* Ni esperas, ke ĉiu K-do fervore varbados, por ke ĝi vaste disvendiĝu!

Libro-eldonado.

Ni memorigas, ke pluraj bonaj manuskriptoj (sciencaj k literaturaj) kuŝas pretaj por eldonado, k nur nia financa situacio, pro la konataj kaŭzoj, ne permesas liveri ilin al la presejo. Tamen dank' al monprunto de anarkistaj K-doj aperos en ĉi tiu monato en la kadro de la „Biblioteko de Sennaciulo" traktaĵo kun titolo: „Liberecana Socio".

La unua eldono de la **Plena Vortaro** estas preskaŭ elĉerpita k sekve la demando pri dua eldono stariĝas. La fakto, ke tia relative multekosta verko disvendiĝis en nelonga tempo, estas la plej bona pruvo, ke ĝi respondis al nepra bezono en Esperantio. SAT sukcesis eldoni tiun verkon; ĉu ĝi nun kapablas daŭrigi la entreprenon? La profito el la vendo de la unua eldono estas uzita por ŝtopi la breĉon, faritan en nia buĝeto per la rabo de CK de SEU; ni eĉ ŝuldas al la aŭtoroj grandan parton de iliaj honorarioj. Tia estas la financa situacio, k la SAT-anoj povas klare vidi ĝin, se ili iom pripensas: Por povi fari duan eldonon, ni bezonas prunte kolekti en la daŭro de kelkaj monatoj 40—50 000 fr. frankojn (7—8000 germ. mk). Ĉu estas eble? Tiun respondon donu la SAT-anaro. Evidente, se ni ne kapablos kolekti tiun sumon, ni estos devigataj vendi la eldonrajton al iu privata entrepreno. ...

Ni sciigas, ke pro multaj ŝanĝoj k aldonoj, jam faritaj en la manuskripto, la dua eldono de la *Plena Vortaro* konsistigos preskaŭ tute novan k multe pli perfektan verkon; sekve eĉ la posedantoj de la unua eldono havos intereson ankaŭ aĉeti la duan, kun ĝia definitiva teksto, kio ebligos farigon k konservon de matricoj por postaj eldonoj.

Ni sufiĉe diris, por ke ĉiu vidu klare la situacion, k niaflanke faris ĉion eblan; sekve kun trankvila konscienco ni atendas la solvon de tiu problemo, ĉu pozitivan per sukceso kolekti la monon, ĉu negativan per cedo de la eldonrajto.

Kongreso.

Kiel la legantoj jam scias, la XIII-a Kongreso okazos en *Stokholmo* k la tieaj K-doj preparas sin por certigi ĝian sukceson.

Post interrilatoj kun K-do Paul Neergard el Kopenhago, ni decidis komisii al li la aranĝon k gvidadon de *dum-* k eble *postkongresa Altlernejo Laborista.* Informoj pri tiu entrepreno aperos en venontaj n-roj de „S-ulo". Jam nun ni invitas la K-dojn, ke ili priparolu en la rondoj tiun aferon k diskonigu ĝin.

El la Administrejo

Aktivaj membroj, kiuj ial ne ricevas „S-ulo"n, ekz. samfamilianoj aŭ favorrajtuloj, povas sendi al la Administrejo memskribitan **balotilon** (ĉiuj balotiloj ja estas kontrolataj pri sia valido laŭ la membrosliparo).

Por ke la administra laboro ne tro amasiĝu en januaro k februaro, ni petas insiste jam nun komenci **kotizi por 1933.** Ni kompreneble ne kontentiĝu

---

aj homoj ŝatas aŭtoritatulojn, estas do bone ĉi okaze povi citi Marks. Estas erare, ke mi mem ne kontrolis tiun citon, sed se alia K-do pli kompetenta pri Marks ne povos helpi al mi, mi petos informon ĉe K-do Ipsen mem, ĉar tempo nun mankas al mi por trastudi ĉiujn verkojn de Marks por eltrovi tiun citon. Vere la klasbatalo estas politika batalado, sed ĉu la agado de la prof. unuiĝoj estas nepolitika? Vi mem respondis al tio skribante, ke la definitivan venkon la proletaro povos akiri nur, se ĝi sukcesis fariĝi ekonomia potenco; tio ja estas (aŭ devus esti) la celo de l' prof-unuiĝa movado.

Per tio mi opinias finita tiun polemikon de mia flanko (escepte la gravegan problemon pri la cito el Marks). Laŭ mi estus vane longe teorie diskutadi, precipe pro via erarkompreno pri sindikatismo. Kaj la redakcio ankaŭ ne konsentus akcepti tiom da „malobjektivaĵoj"!

H. Nilsen (11 082).

RELIEFAJ OKAZINTAĴOJ.

La 9-an de novembro soldatoj mobilizitaj kontraŭ socialista manifestacio, kiu lasta estis direktita kontraŭ faŝista provoka kunveno, pafmortigis en Ĝenevo 12 laboristojn k vundis 70. Protest-striko 24-hora en la tago de l' enterigo. Interfratiĝo de unuopaj soldatoj kun laboristoj. Aresto de l'socialistaj gvidantoj Nikol (Nicolle) k Diker. La svisa registaro aprobis kun minaca gesto la buĉon al laboristoj.

La 10-jara datreveno de l' *Musolini*-a diktatoreco estis solenata en tuta Italio per grandioza pompo; laŭ diversfontaj raportoj eĉ regis entuziasmo inter la popolo. Plorinde!

L. Trocki ricevis de la dana registaro la permeson fari paroladojn pri la rusa revolucio antaŭ socialista studentaro. Li enŝipiĝis al Kopenhago k esperas ricevi la permeson resti daŭre en unu el la skandinavaj landoj.

Ĉe la *danaj parlament-elektoj* je 16. nov. la socialistoj ricevis 660 782 voĉojn kontraŭ 593 191 ĉe la antaŭaj elektoj (62 mandatojn anst. 61); la komunistoj ricevis 17 172 v. anst. 3 656 (2 mandatojn anst. 0).

Dekreto de l'*soveta registaro* plirigorigas la labor-disciplinon k difinas maldungon por ĉiu laboristo, kiu forrestas de la laborejo sen serioza motivo.

La *germana registaro* (fon Papen) eksiĝis, havante kontraŭ si la preskaŭ-tuton de l' partiaro. *Hitler*, komisiite de la regna prezidanto formi *parlamentan* registaron, malsukcesis en sia provo arigi iujn patriojn krom la propra ĉirkaŭ si. Laŭkonstitucia regado fariĝas pli k pli iluzia en Germanio; la kampo estas libera por diktatorecoj.

La „politika batalpaŭzo", t. e. malpermeso de manifestacioj k publikaj kunvenoj, estas plilongigita ĝis la 2. januaro.

La nombro da senlaboruloj pliiĝis en la unua duono de novembro (laŭ la *oficiala* statistiko!) je 150 mil personoj k atingis ĝis la 15. nov. 5 265 000.

Bildo. La foto pri „Lab. Esp. Universitato" en Amsterdam bedaŭrinde pro transadresigo de l' kliŝo ne trafis en la manojn de la presisto k tial ne aperis, kiel estis promesite (vd. la n-on 396).

Menciu nepre esperanton ĉe represigo de artikoloj esper.-devenaj!

per nura renovigo de la malnovaj membrecoj, sed ĉiu ano plej energie klopodu varbi almenaŭ po unu novan membron k abonanton. Dum la mizero en Germanio k Aŭstrio niaj alilandaj K-doj havus honordevon ŝtopi la truojn en niaj vicoj. Ekzistas certe ankoraŭ landoj, kie la mizero ne estas tiom intensa kiel ekz. en Germanio. Tial senlaborulo ĝojegas, se iu alilanda K-do montras solidaron, pagante kvaronjar-abonon por li. K-do *Balodis* pagis jam 4/4 por diversaj senlaboruloj montrante per tio konkrete sian solidarsenton. Tiun favoron kompreneble ĝuas nur K-doj, kiuj efektive meritas ĝin. Akcentu ĉe la varbado, ke la SAT-pordoj estas malfermitaj por ĉiu lab. tendenco. Do, ni atendas alfluegon de novaj membroj k abonantoj ...

Manuskriptojn por „S-ulo" oni sendu rekte al la Redaktejo, ne al la Administracio, ĉar ĉi lasta ne povas sendi ĉiutage materialon al Parizo. En okazo de neurĝo kompreneble ni peras manuskriptojn. Same tekstojn pri grandaj anoncoj oni sendu prefere al la Redaktejo (k samtempe la monon al la Adm.), ĉar la redaktoro volas antaŭe korekti la tekstojn. Anoncojn pri letervesperoj ktp. la grupoj devas sendi sufiĉe *frue*, por ke ili aperu je konvena dato, t.e. ke K-doj el la tuta mondo povu ankoraŭ ĝustatempe respondi al la deziro de l'anoncantoj. Tiajn anoncteksojn oni sendu minimume kvaronjaron antaŭ la okazo de l'koncerna aranĝo.

Iuj K-doj plurfoje dum unu jaro ŝanĝas sian **adreson**. Sciu, ke ĉiu adresŝanĝo kostas laboron, materialon k monon. Tre ĉagrene estas, se unu sama K-do anoncas denovan adresŝanĝon, post kiam oni ĵus farigis novan metalan adresilon. K-doj kun tute nefirma loĝejo sciigu nin pri la provizoro de sia adreso.

Vian adreson skribu klare; se vi ne havas skribmaŝinon aŭ stampilon, skribu ĝin almenaŭ la unuan fojon presliteré. Sur la koverto ankaŭ metu ĉiam vian adreson; en Britio precipe ofte oni ne atentas tion.

En multaj landoj ni havas perdojn pro falo de l'**monkurzo**: tieaj K-doj pro tio pagas tro malmulte por niaj varoj. Ili estas petataj pli favore kalkuli la kurzon por SAT!

Atentu nepre, ke la **livero de varoj** okazas *nur* post antaŭa pago. En la Jarlibro 1932 la SAT-anoj trovas la kompletan prezaron; sekve skribaj demandoj pri tio devus esti superfluaj. Antaŭa aŭ samtempa pago faciligas la laboron k estas tuja helpo al la Asocio. Jen ekzemplo:

K-do M. ... mendas 1 ekz. de „For la Neŭtralismon" (prezo: 0.30 mk. g.); kiel membro li rajtas rabaton de 20%, restas do ankoraŭ pagendaj 0.24 mk. g. Li petas *tujan* alsendon (speciala ĉapitro!) k volas pagi tuj post ricevo. Komplezeme ni ekplenumas la deziron, skribas fakturon kun kopio por ni, skribas adreson, prenas la koverton, afrankas ĝin k notas la forsendon. La fakturo estas notata en taglibron k sub „kontoj diversaj", por facile rememori pri la debitoro. Jen la unua laborprocedo.

Post kelkaj semajnoj, — pro ricevo de l'rabato M. prokrastis la pagon, — li sendas poŝtĉeke la „imponan" sumon de 0.24 mk. g. Sekvas la dua laborprocedo: noto en la taglibron, nuligo de l'debitora sumo. Nun kalkulu mem, kiom da profito restas al la Asocio tiakaze; k tiaj bagatelaj mendoj estas multegaj. Ĉe samtempa pago kun la mendo ni havus nur unu laborprocedon, k la mono servus tuj al la Asocio.

Ni reatentigas, ke la Adm. peras ĉiujn librojn kontraŭ antaŭpago k indiko de l'eldonejo k titolo de l'mendata libro. Ĉiu literaturemulo legas atente la fakon „Recenzejo" k mendas laŭ ĝi (prezo k eldonejo estas tie indikitaj). Ĉe mendo de libroj el fremda eldonejo oni ne forgesu aldoni 10% por sendkostoj!

Aranĝu laborist-esperantistajn tendarojn!

En Eslingen la SAT-junularo pasigis unu semajnon en tendaro. SAT-junularo —? Ne, nur malgrandega parto el ĝi. Tamen multaj gejunuloj poste ĉeestis la kongreson en Ŝtutgart. Kial ili ne vizitis la tendaron? Ĉar ili plej ofte havas nur unu semajnon da ferio (se ili cetere ankoraŭ laboras), k preferas la nuran viziton al la kongreso. Pro tio, koncize dirite, la antaŭkongresa tendaro montriĝis kiel neplentaŭga.

Jen, Gek-doj, alia ideo pri tiu afero! La lab. esp-istoj (ne nur junaĝaj!) kunvenu ĉe la land- aŭ lingvolimoj. Ĉar estas plej ofte al proletoj ne eble veni de malproksime, tial ni provu almenaŭ du, tri aŭ ankaŭ pli da diverslandanoj kunvoki al tendara vivo. Sed oni provu nepre venigi diverslingvanojn al tiaj renkontiĝoj, ĉar LEA-distriktkonferencoj ja kunvenigas jam samlingvanojn. Ekz. en Aĥeno, Lieĝo aŭ Mastriĥt kunvenu la holandanoj, belgoj, germanoj el tiu regiono k eble francoj k luksemburganoj; en Bazelo, Mulhaŭzeno aŭ alia tiuregiona loko kunvenu germanoj, svisoj, francoj aŭ, se eble, ankaŭ italoj; ĉe hispan-franca limo kunvenu tieuloj ktp. Tiel povas okazi diversaj landlimaj renkontiĝoj de lab. esp-istoj; ankaŭ en Danio k Litovio povas esti kunvokataj la limproksimaj geesp-istoj. Eble multaj diros, ke per tio la SAT-kongresoj ne plu estos vizitataj, sed tiu riproĉo estas malĝusta, ĉar kiuj fakte emas — k kiuj povas — fari pli malproksiman vojaĝon, tiuj certe ne hezitos iri al la kongreso, kie ja estas reprezentataj pli da diversaj landoj; sed al tiuj, por kiuj la vojaĝo estas tro granda, estu donata la okazo de kunvivado kun geesp-istoj.

La valoro de tiuj kunvenoj konsistos en tio, ke la esp. laboristoj pliproksimiĝos ne nur korpe, sed ĉefe ankaŭ spirite. Okazu paroladoj k diskutoj pri la plej diversaj aferoj valoraj por la vivo de la liberema homo. Pri la enhavo mem decidu la partoprenantoj.

La komenca paŝo estas farita al tiu celo: *pentekoston 1933* k la semajnon poste okazos la *unua lab. esp-ista landlima tendaro* (renkontiĝo!) en la fama „*Saksa Svisio*", ĉe la naturamika hejmo „Zirkelstein". Ĝi okazos tial apud tiu hejmo, por ke tiuj, kiuj ne posedas tendon, povu noktrestadi en la hejmo por tre malalta prezo (30 pf. por nokto). *Ankaŭ ne-SAT-anoj* estos bonvenaj. Ĉiu lab. esp-isto, kiu estas ĉiel liberema k progresema, povos partopreni! La organizan laboron transprenis la „Lab. esp. grupo Sebnitz" en Saksio. La nomita hejmo kuŝas apud la ĉeĥa limo en Saksio (Germ.) k estas atingebla facile de *Bad Ŝandaŭ* (Saksio), Teĉen-Bodenbaĥ (Ĉeĥ.), kiuj ambaŭ situas ĉe la Elb-rivero. *La regiono estas belega k loga.* Ĉiuj lab. esp-istoj el Germ., Ĉeĥoslovakio, Hungario k ĉiuj vojaĝemaj alilanduloj estas invitataj. Kiu volas helpi ĉe la preparo de la programo? Kiu kapablas paroladi pri gravaj interesaj temoj? Kiu povus instrui pri apartaj aferoj, doni sugestojn? Skribu al Richard Pförtner, *Sebnitz/Sa.*, Petzoldstr. 11. Kiuj deziras respondon, tiuj bonv. iel pagi la respondafrankon, ĉar mi mem estas senlabora k ne tuj povus respondi al ĉiuj! Jam nun anoncu vin, propagandu por la afero k konigu ĝin al viaj konatoj! (Atendu plian informon.) *Gek-doj alilandaj*, imitu tiun aranĝon!!

6707.

Pri Estonto — Estonteco

En „Heroldo" aperis artikoleto de iu s-ro B. K., kiu celis montri, ke la lab. gazetoj kripligas la lingvon, uzante e s t o n t o *anstataŭ* e s t o n t e c o. *Simplulo sendis jenan rebaton, kiun „Heroldo"* n e p u b l i k i g i s. *(?!) Tial oni legu ĝin ĉi tie.*

Al s-ro B. K.

Denove k denove troviĝas esperantistoj, kiuj ne povas kompreni la principon pri *neceso* k *sufiĉo*, starigitan de la Akademio. La almeto de sufikso, kiam la frazo sen ĝi estus tute klara, estas stila peko k malŝparo de energio. Se mi ekzemple skribas: „en estonto s-ro B. K. ne plu misuzos sian tempon", neniu komprenos, ke s-ro B. K. estos en la ventro de iu giganto nomita *Estonto* k tie saĝe kondutos. Kaj se mi skribas: „Estonte s-ro B.K. pli

longe cerbumos antaŭ ol skribi", ĉiu ankaŭ bone komprenos, ke temas pri estonta tempo, kvankam „estonte", laŭ la difino de s-ro B. K. pri *estonto* (persono), povas nur signifi: laŭ la agmaniero de tiu s-ro estonto.

Plie, se *estonto* estas persono, estonteco ne povas rilati al tempo, k sekve s-ro B. K. baraktas en kontraŭdiroj malgraŭ siaj pretendoj al logiko. Estonteco ja estus eco de s-ro estonto, kiel Zamenhofeco signifas Zamenhofan econ. Iom da logiko bonas, troa logikemo estas mokinda. Almenaŭ tia estas la opinio de *Simplulo.*

RADIO-PROGRAMO:

1. decembro:
19.30—20.00: Ljubljana — leterkesto, parte en esp-o (same: 8. 12.)
22.20—22.30: Breslaŭ-Glajvic — esp. por laboristoj (8. 12.: parolado.)

2. decembro:
22.00—22.30: Minsk, 1115 m — parolado (samhore: 5., 8., 11. dec.)
23.07—23.30: Leningrad, 900 m — informoj (same: 5., 6. dec.)

(Sen garantio pri horo k ondlongo, pro tio ke informoj rektaj ne estas ricevitaj!)

4. decembro:
10.00—10.30: ? Stokholmo, 435 m, Motala, 1345 m k relajoj — konstruo k labormaniero de ABF *(vd. detalojn en la n-o 396!)*

EN NIA MOVADO

KRONIKO

Ĉeĥoslovakio. *Stonava.* Dum sekci-kunveno la 28. 10. oni pridiskutis la laborprogramon por la vintra sezono. Unu kurso okazos. K-do E. Chudoba (15 558) estas elektita kiel SAT-peranto k grupa prezidanto, K-dino B. Stoszek (17 091) kiel viceperanto. — Polio. En *Krakovo* rondo de bakist-esp-istoj komencis duan kurson kun 57 partoprenantoj-sindikatanoj. Instruo laŭ „Petro" tre kontentiga. (A. P. 18 016). — Svedio. La Sveda fervojista sindikato starigis en la perkorespondaj studkursoj, al kiuj ĝi donas subvencion, por 1932/33 ankaŭ esp. kurson, kiun partoprenus laŭ antaŭkalkulo 25 p. Sed anoncis sin 69 aspirantoj k fakte studas en tiu kurso nun, helpe de la sindikato, 42 anoj: tiel la fervojistoj preparas sin por esti utilaj al la nesvedaj SAT-anoj venontaj en 1933 por la Kongreso al Stokholmo. (Laŭ „Signalen").

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

J. Tkaĉuk: Trapafita dekreto. Rakontoj. Trad. el la ukraina Nikitin. Ekrelo, Leipzig. 1931. — 71 pĝ. Form. 12×16. Prezo: 0.60 mk. g.

Estas viglaj, vivoplenaj rakontoj, tiuj tri priskriboj el suferado k batalado de l' galicia (okcident-ukraina) popolo. K-do Izgur diras en antaŭparolo, ke la aŭtoro iam estis aktiva esperantisto. La traduko estas flua, sed ni trovis sufiĉe multajn preserarojn.

Georgi Karaslavov: Ĉe posteno. Eld. Mejdunaroden Ezik, Sofia. 1932. — 63 pĝ. Form. 11×16. Prezo: 0.60 mk. g.

Libreto entenanta aron da elektitaj rakontoj de juna prolet-verkisto bulgara. Rakontoj pri batalo de komunistoj en Bulgario, sanga batalo kontraŭ ĝendarmoj. Tragedioj. Spionado k forkuroj.

S. Roublof: Cours Prolétarien d'Esperanto (Prol. Esp. Kurso). Adaptita al la franca eldono de M. Boubou k V. Elsudo. Ekrelo. 62 pĝ. Form. 17×25. Prezo: 0.90 mk. g.

Lernilo rigore kompartieca, ĉi tiu kurslibro estas uzata por batali kontraŭ neortodoksaj K-doj (estraro de la franclingva LEA, estraro de SAT).

Hristo Smirnenski: Tra la Ventego. Elektita verkaro (ĉefe poemoj). Eld. Mejdunaroden Ezik, Sofia. 1931. — 48 pĝ. Form. 12×18. Prezo ne indikita.

„Flirto esperanta". Prilaboris *Edz-Peranto.* Eld. N. Ŝapiro, Nowolipki 8, *Varsovio.* Prezo: 0.50 sv. fk. — Kartoj kun trivialaj frazoj kiel ekz. „Ruĝaj lipoj, kian ĉarmon vi enhavas!" aŭ „Mia koro estas granda fortikaĵo". La ludreguloj estas nesufiĉe klarigitaj; ĉiuokaze tiu ludo havas malpli da senco ol esp. kvartet-kartludo, servanta la saman celon: faciligi la uzadon de esp-o.

Esperanta Novelbiblioteko redaktata de *Leono Vienano* n-o 1, *Eksiĝo* (Naum Jeruŝalmi), 40 pĝ; n-o 3, *La mistero, Unu horo* (P. Romanov), 32 pĝ. Prezo: po 0.45 sv. fk. Form. 13×18. Eld. N. Ŝapiro, Nowolipki 8, *Varsovio.*

Noveloj, kies unua estas tradukita el la hebrea, la duaj el la rusa lingvo; ambaŭ libretoj estas legindaj k ankaŭ prezentitaj en bona esperanta vesto.

Wien k Niederösterreich. Eld. Komisiono por fremdultrafiko, *Wien VII,* Messepalast. Disdonas: Internacia Esp-Muzeo, *Wien I,* Neue Burg. Bela, multpaĝa prospekto ilustrita k esp-lingva pri Vieno k Malsupra Aŭstrio.

Bialystok. Gvidfolio eldonita sub aŭspicioj de Bialistoka Magistrato k Turisma Servo de U.E.A. Faldebla folio de 4 pĝ. (8 paĝetoj). Kun 2 ne bone reproduktitaj bildoj. La tekston prilaboris J. Ŝapiro.

MEMORNOTO

Represis el „S-ulo":

The Los Angeles Citizen, 30. 9., pri Ned. LEA (393), 7. 10., pri ABF (394).

Prisper. artik. k notojn enhavis:

Signalen, Stokh., 3. 11., 10. 11.; *The New Clarion,* London, 5. 11. (kurso); *Le Populaire,* Paris, 7. 11., 8. 11., *Arbetaren,* Stokh., 3. 11.

EKSTER NIA MOVADO

Dum 1931 estas disaŭdigitaj 2006 esp. paroladoj per radio (1910 en 1930; 1748 en 1929). Pli ol 100 sendstacioj en 20 landoj regule disaŭdigas esp-on (aŭ pri esp-o).

La Formosa Esperantista Societo okazigos sian duan kongreson de 3./4. decembro en Taihoku, kun ekspozicio. La Komitato simpatias kun la prol. esp. movado. La 3-an de dec. okazos radio-propagando.

En Argentinio esperantista aviadisto disjetis super la urbo Buenos-Aires propagandajn flugfoliojn pri esp. kurso per korespondado.

NIA POŜTO

K. Gabriŝ. — Via artik. ne plu estas aktuala; la esp. propagando ĉe la soc. junularo en Francio estas nur en komenca stadio; sekve utiligo de esp-o en la konc. tendaro ne okazis, ĉar nur esperantemuloj, sed ne esp-*istoj* ĉeestis.

16 432. — Legante en ĉi tiu n-ro la artikolon de K-do O. B., kiun ni ricevis jam antaŭ 15 tagoj, vi certe konvinkiĝos mem, ke via artikolo ne plu utilas. Se ni jam ne ricevus la menciitan artikolon, ni publikigus la vian. *Red.*

KORESPONDADO

Unu enpreso, simpla trilinia anonceto kostas 0,80 mk. g., ĉiu plia linio 0,50 mk. g. — Grandaj anoncoj kun kadro: po kv. cm. kostas 0,20 mk. g. Ni nur akceptas anoncojn kun samtempa pago. L = letero, PK = poŝtkartoj, PI = poŝtkartoj ilustritaj, PM = poŝtmarkoj, bfl. = poŝtmarko sur bildflanko, kêl. = kun ĉiuj landoj, esp-aĵo = esperantaĵo.

AŬSTRIO

10 komencantoj koresp. pri ĉ. temoj kun negermanlingvanoj. Resp. garantias ALLE-Grupo, Wiener-Neustadt. Adr.: K-dino Ilse Russ, Ledérergasse 13, *Wiener-Neustadt.*

FRANCIO

Adresŝanĝo: SAT-peranto 126 el urbo *Saint-Etienne* informas siajn eventualajn korespondantojn, ke li adresŝanĝis jene: *Rival Joannes,* 29, rue Arago, *Saint-Etienne (Loire).*

GERMANIO

40 geinfanoj de la infankurso dez. koresp. kêl. Adr.: K-do Max Nekola, Schäfferstr. 7, *Bautzen.*

K-do max nagel, *sebnitz, sa.,* dr. petzoldstr. 19, kêl, pri ekonomio, religio, literaturo ktp.

SOVETIO

K-do John Jonoff, 2-a Proletarskaja 24, *Rjazan,* kêl.

K-do B. Sokolov, junkomunisto, Gornaja 214, kv. 4, *Saratov,* kêl pri radio k elektrotekniko.

K-do P. Makareviĉ, medicinisto, *N. Uralsk,* pos. Darjunskij, Uralsk. r-n, kêl, pri ĉt.

K-do *A. Bojcov,* poŝtrestante, ĉef-poŝtoficejo, *Moskvo,* pri ĉ. t.

K-do *Nik. Gluŝkov,* Sadovaja-Triumfalnaja ul. 4 kv. 3, *Moskvo 6,* kor. L, PK, interŝ. PM.

Letervesperon
aranĝos la 18-an de decembro 1932
LA LABORISTA ESPERANTO-KLUBO DE ARVIKA
Skribu multnombre! Respondo garantiata!
Adr.: Einar Hulth, Trädgardsgatan 2
Arvika (Svedio)

Gekamaradoj atentu!

La Dordreĥta sekcio de F. L. E. organizas meze de decembro letervesperon por konvinki la novajn lernantojn de la vintra kurso pri utilo k neceso de esp. Sendu viajn instigajn leterojn al: K-do H. Scholten, Hoekenessestr. 46, *Dordrecht.* (Nederlando). — Ĉiu skribonto ricevos unufojan respondon.

ENHAVO

Presejo Oscar Wettig, Gelnhausen (Germanio)